

การพัฒนาศาลยุติธรรมเพื่อแก้ไขปัญหาการทุจริตในประเทศไทย*

The Judicial reform for solving corruption problems in Thailand

ณัฐนันท์ คุณเงิน (Nattanan Kunngern)**
บ้งอร พลเตชา (Bungon Poltechar)***

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดประสงค์ ดังนี้ คือ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตคอร์รัปชันของศาลยุติธรรม 2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในองค์กรศาลเพื่อต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การเป็นศาลที่ดีเลิศ (Court excellence)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ประกอบไปด้วย การวิจัยเอกสาร (Document Research) การจัดกลุ่มสนทนา (Focus groups) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมแก่สาธารณชน จำนวน 15 คน

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตคอร์รัปชันของศาลยุติธรรมไทย ได้แก่ ความเป็นเอกภาพของความพิพากษา, การพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบของข้าราชการโดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับอำนาจศาล, ความเชื่อมั่นและความขาดหวังของประชาชนที่มีต่อการพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทุจริตและประพฤติมิชอบ, ปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ ได้แก่ องค์กรความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคดี, ระบบการคัดเลือกผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่, งบประมาณ และระบบงานและเทคโนโลยี, การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลและจริยธรรมของตุลาการ

สำหรับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรและองค์กรศาลอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การเป็นศาลที่ดีเลิศ ประกอบไปด้วย 1. หลักการประเมินการปฏิบัติราชการและคุณภาพของบุคลากรด้วยสมรรถนะหลักด้านการบริการที่ดี มีการส่งเสริมความเชี่ยวชาญมุ่งผลสัมฤทธิ์และยึดหลักความซื่อสัตย์สุจริต 2. คุณค่าของศาลที่บุคลากรและเจ้าหน้าที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น คือ หลักความซื่อสัตย์สุจริต (Integrity) และหลักธรรมาภิบาล 3. ขอบเขตของภาระงานที่จำเป็น คือ ภาวะผู้นำและการจัดการของผู้บริหารองค์กรเพื่อนำไปสู่ความพึงพอใจ และสนองตอบความต้องการของคู่กรณีพิพาทและสร้างความเชื่อมั่นใจจากสาธารณชน

ข้อเสนอแนะ คือ 1. ผู้บริหารของศาลยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและบุคลากรให้มีศักยภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของศาลยุติธรรม เพื่อให้มีการขับเคลื่อนในการพัฒนาอย่างจริงจัง 2. ศาลยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานและสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในสมรรถนะหลักคือการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริต และภารกิจสนับสนุน 3. ควรมีการบูรณาการ

* บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ปริญญาเอก สาขาการพัฒนาระบบราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

The article is presented as a part of Ph.D. thesis of Doctor of Philosophy (Good Governance Development) Graduate School, ChandrakasemRajabhat University)

** นิสิตปริญญาเอกสาขาการพัฒนาระบบราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

Student Ph.D. Good Governance Development, Graduate School, ChandrakasemRajabhat University,

email : nattanank@gmail.com

*** อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บ้งอร พลเตชา

Advisor : Assistant Professor Doctor BungonPoltechar

ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งภายในและภายนอกประเทศ 4. ควรมีบทบาทในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรโดยการจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานเพื่อให้มีการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

Abstract

บทนำ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก แต่ในประเทศที่กำลังพัฒนา จะส่งผลกระทบต่อรายมากที่สุด เนื่องจากการทุจริตคอร์รัปชันทำให้เกิดการโยกย้ายเงินงบประมาณอย่างไม่เหมาะสม ทำให้ความสามารถของภาครัฐในการจัดหาบริการสาธารณะลดลง ขัดขวางการลงทุนระหว่างประเทศ เป็นตัวบ่อนทำลายหลักนิติรัฐ นำไปสู่การขัดขวางสิทธิมนุษยชน ก่อให้เกิดองค์การอาชญากรรม การก่อการร้าย และส่งผลกระทบต่อความมั่นคง ความเจริญรุ่งเรืองของมนุษยชาติ และที่สำคัญที่สุด คอร์รัปชัน คือ องค์ประกอบหลักในการทำให้เศรษฐกิจตกต่ำ และเป็นปัญหาต่อการพัฒนาและขจัดความยากจน (UNCAC, 2004)

จากการศึกษางานวิจัยของต่างประเทศ พบว่า มีข้อตกลงร่วมกันจากหลายสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการให้การสนับสนุนรัฐบาลในการต่อต้านคอร์รัปชัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องการจัดทำข้อเสนอแนะหรือเครื่องมือพิเศษเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน เช่น องค์การสหประชาชาติ (UN) ได้นำประเทศต่างๆ ทั่วโลกมาทำข้อตกลงร่วมกันเพื่อทำสนธิสัญญาต่อต้านคอร์รัปชัน และสถาบันนานาชาติเพื่อความโปร่งใส (Transparency International) ที่ได้ก่อตั้งตั้งแต่ปี 1993 ก็ได้มีส่วนในการสนับสนุนให้ภาครัฐจัดทำยุทธศาสตร์การต่อต้านคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และองค์กรที่มีความสำคัญที่สุด อีกหน่วยงานก็คือ ธนาคารโลก (World Bank, 2010)

แต่อย่างไรก็ตามก็ได้มีความพยายามในการต่อต้านคอร์รัปชันเพิ่มขึ้นทั้งในระดับนานาชาติ และระดับประเทศ โดยเฉพาะในแนวทางการจัดตั้งศาลพิเศษ (Specialization court) ซึ่งจะได้เห็นได้จากบทความของ Matthew C. Stephenson, Sofie A. Schütte (2016) ที่กล่าวว่า เนื่องจากมีความผิดหวังในสมรรถภาพของเครื่องมือปกติของกระบวนการยุติธรรมที่ไม่เพียงพอที่จะใช้ได้กับคดีคอร์รัปชัน หลายๆ ประเทศจึงกำหนดยุทธศาสตร์ชาติในการปฏิรูปหน่วยงานพิเศษเพื่อต่อต้านคอร์รัปชันทั้งหน่วยงานสืบสวน สอบสวน และศาลยุติธรรม ซึ่งประเด็นสำคัญในการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน คือ ความต้องการประสิทธิภาพที่สูงมากขึ้นในการจัดการคดีคอร์รัปชันด้วยความรวดเร็วและต้องการแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นเอาจริงเอาจังกับการต่อสู้กับคอร์รัปชัน

เหตุผลในการจัดตั้งศาลพิเศษต่อต้านการคอร์รัปชัน ความพิเศษของศาลคือ เน้นประสิทธิภาพที่ดีกว่า มีกระบวนการพิจารณาที่ทันสมัย มีคุณภาพสูงกว่า มีความสอดคล้องกับกฎหมายต่างๆ ที่สลับซับซ้อน ความพิเศษจะสามารถช่วยในการพิจารณาคดีที่ยุ่งยากซับซ้อน ซึ่งต้องการผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย หรือลักษณะของคดีมีความจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการคดีแตกต่างจากคดีทั่วไป รูปแบบของศาลพิเศษต่อต้านการคอร์รัปชันที่สำคัญ 3 ประการคือ ประสิทธิภาพ คุณธรรมและความเชี่ยวชาญ (www.U4.no)

สำหรับการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นปัญหาสำคัญที่มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ภาพลักษณ์คอร์รัปชันไทยในสายตาของต่างชาติอยู่ในระดับที่ต่ำมาตลอด ซึ่งจะเห็นได้จากดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (CPI) ที่จัดทำโดยองค์กร Transparency International เปรียบเทียบกันระหว่างประเทศต่างๆ ทั่วโลก จำนวน 177 ประเทศ ในปี พ.ศ. 2559 ประเทศไทยได้คะแนน 35 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่อันดับที่ 101 จาก 176 ประเทศ (www.transparency.org)

การตรวจสอบและลงโทษผู้กระทำความผิดฐานทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยเป็นไปอย่างล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้การนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากบุคคลเหล่านั้นเป็นผู้มีอิทธิพล อีกทั้งยังมีความยากในการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีทุจริตคอร์รัปชันซึ่งมีความซับซ้อนมากกว่าเดิม

การนำคดีทุจริตคอร์รัปชันเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมนั้น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้จัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตขึ้นเป็นองค์กรอิสระและพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2551 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ และเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวได้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่แล้วเสร็จก็ต้องส่งให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลยุติธรรมต่อไป

นอกจากที่กล่าวมาแล้วพบทบทวนหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชนของศาลยุติธรรมที่ได้สรุปโดยคณะศาลยุติธรรม คือ 1. ไม่มีการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติราชการของผู้พิพากษา 2. การบริหารราชการยุติธรรมยังถูกรวบงำไม่เป็นอิสระจากฝ่ายบริหารอย่างแท้จริง 3. ประชาชนไม่สามารถแสวงหาความยุติธรรมจากศาลยุติธรรมในคดีบางประเภท อันเนื่องมาจากศาลยุติธรรมไม่ยินยอมรับวินิจฉัยคดีเหล่านั้น 4. ผู้พิพากษา ไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอในการพิจารณาคดีบางประเภท 5. ภาพลักษณ์ของผู้พิพากษา ตั้งแต่เกิดวิกฤติตุลาการในปี 2534 เป็นต้นมา ได้ตกต่ำอย่างมาก ซึ่งเป็นผลจากการกระทำของผู้พิพากษา

หลักการสร้างสมรรถนะด้วยนวัตกรรมใหม่

สืบเนื่องมาจากนวัตกรรมแบบเก่า องค์กรผู้ให้ความช่วยเหลือกับประเทศกำลังพัฒนา มักจะทำงานเกือบทั้งหมดร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นการให้เกียรติกับภาคเอกชนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ตามความเป็นจริงแล้ว องค์กรภาคประชาชนทั่วไปหรือภาคประชาสังคมในฐานะที่เป็นหน่วยหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงกลับได้รับการละเลย ฉะนั้น การสร้างสมรรถนะส่วนใหญ่จึงมุ่งที่การสร้างเครื่องมือและทักษะให้กับเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงหรือภาคประชาสังคม และภาคเอกชน นอกจากนี้ความสนใจส่วนใหญ่ยังมุ่งไปที่งบประมาณ และกิจกรรมต่างๆ มากกว่าผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจและผลกระทบที่ได้รับจากกิจกรรมเหล่านี้ ฉะนั้นความรับผิดชอบของรัฐบาล และความโปร่งใสจะต้องให้ความสำคัญมากขึ้นเป็นพิเศษด้วย และภายใต้วิธีการ แนวใหม่นี้ คือ มีความเชื่อว่า

“นักการเมืองจะต้องมีการเลือกตั้งเข้ามา และเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องให้ความสนใจไปที่การก่อให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยให้เป็นที่สนองตอบความต้องการของประชาชนทั่วไป หรือคนอื่นๆ นักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องมีความรับผิดชอบต่อส่วนบุคคลและร่วมกันเติมเต็มความรับผิดชอบและพันธะสัญญาของรัฐบาล”

โดยการแสดงออกเพื่อเติมเต็มความรับผิดชอบและยั่งยืนในเรื่องต่างๆ ดังนี้คือ 1. มีความรับผิดชอบต่อความโปร่งใส 2. มุ่งเน้นการป้องกันมากกว่าการบังคับใช้กฎหมาย 3. เพิ่มความตระหนักสำนึกและความคาดหวังของภาคประชาชน 4. มุ่งเน้นที่ผลลัพธ์เป็นหลักเพื่อการบริการสังคม 5. พัฒนาสมรรถนะในแต่ละเสาหลักของความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน (UNODCCP, 1999)

การป้องกัน คือ เครื่องมือการต่อต้านการคอร์รัปชันที่สำคัญ

ในเมื่อการคอร์รัปชันถูกมองว่า เป็นปัญหาเชิงระบบ ฉะนั้นการแก้ปัญหาจำเป็นต้องเริ่มด้วยผู้บริจาคช่วยเหลือ การพัฒนาจะต้องทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนของรัฐบาล รวมทั้งภาคส่วนอื่นๆ ในสังคม วิธีการที่ต้องการก็คือ

“การส่งเสริมธรรมาภิบาล รวมทั้งการป้องกันและสร้างจริยธรรม ตลอดจนการปรับปรุงการส่งมอบบริการสาธารณะของรัฐเพื่อสามารถที่จะนำไปสู่การสร้างบรรยากาศให้กับภาคเอกชน โครงการธรรมาภิบาลและการต่อต้านคอร์รัปชัน”

ยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน

ยุทธศาสตร์เชิงบูรณาการเพื่อต่อต้านคอร์รัปชัน หมายถึง แนวคิดเชิงบูรณาการเพื่อการต่อต้านคอร์รัปชันที่ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระของแต่ละฝ่าย ซึ่งประกอบไปด้วย 1)ความเป็นอิสระของแต่ละเสาหลักเพื่อการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจ ได้แก่ 1. ฝ่ายนิติบัญญัติ ทำหน้าที่การสร้างสมรรถนะคือทักษะและเครื่องมือ,ทัศนคติความเชื่อ,ความซื่อสัตย์ จริยธรรม, ขวัญและกำลังใจ, ภาวะผู้นำ 2.ฝ่ายตุลาการ ทำหน้าที่การสร้าง ความซื่อตรงเพื่อต่อต้านคอร์รัปชันและเพื่อปรับปรุงการส่งมอบบริการ3. ฝ่ายบริหาร ทำหน้าที่ปฏิรูปเศรษฐกิจและการเงินคือ ปฏิรูประบบภาษี, ลดการกำกับดูแล, เศรษฐกิจแบบเปิด2) การให้เสรีภาพและอำนาจในการตัดสินใจกับภาคประชาชนและสื่อมวลชนในการกำกับดูแลรัฐบาล คือให้อำนาจและอิสระกับประชาชนและคนหนุ่มสาว, สื่อมวลชนที่มีความรับผิดชอบ, สิทธิมนุษยชนปฏิรูปการเมือง

การสร้างสมรรถนะเพื่อสร้างความเข้มแข็งในทุกๆ เสาหลักของความซื่อสัตย์สุจริต ตามนิยามใหม่ คืออะไรที่จะต้องพัฒนา และใครคือผู้รับผิดชอบในการพัฒนาสมรรถนะนั้นๆ คำตอบในการสร้างสมรรถนะด้วยมโนทัศน์ตามแนวคิดของ UNODCCPคือ 1. อะไรที่จะต้องพัฒนาคือ เครื่องมือต่างๆทักษะต่างๆ, ทัศนคติ ความเชื่อ ภาวะผู้นำ, ความซื่อตรงขวัญและกำลังใจข้อมูลข่าวสาร 2. ใครคือผู้รับผิดชอบคือ หน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย, รัฐสภา, ฝ่ายบริหาร, สื่อ, ภาคเอกชน, ภาคประชาสังคม, ฝ่ายตุลาการ, หน่วยเฝ้าระวัง

วิธีการต่อต้านคอร์รัปชันแบบองค์รวม (National integrity system : NIS)

วิธีการต่อต้านที่ประกอบไปด้วยระดับต่างๆ หลายระดับ และวิธีการแบบองค์รวม เพื่อการต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นจากองค์การไม่แสวงหากำไร (Transparency International) มีชื่อเรียกว่า NIS เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการต่อต้านการคอร์รัปชันเชิงบูรณาการเพื่อการส่งมอบหรืออำนวยความสะดวกให้กับสาธารณชน อันมีเป้าหมายหลักที่สำคัญ 3 ประการ คือ Sustainable development, Rule of law, Quality of life ดังภาพที่ 1

ระบบความซื่อสัตย์สุจริตแห่งชาติ (The National Integrity System (NIS))

ภาพที่ 1 The National Integrity System (NIS)

ที่มา : Pope, 2000 : 35

สมรรถนะในภาคราชการพลเรือน

ภาคราชการพลเรือนได้กำหนดสมรรถนะไว้เป็นส่วนหนึ่งของมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง ซึ่งรูปแบบของมาตรฐานกำหนดตำแหน่งจะประกอบไปด้วย ประเภทตำแหน่ง ชื่อสายงาน ชื่อตำแหน่งในสายงาน ระดับตำแหน่ง หน้าที่ความรับผิดชอบหลัก คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง และความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นต่อตำแหน่ง โดยได้อธิบายความหมาย สมรรถนะในระบบบริหารทรัพยากรบุคคลในราชการพลเรือนว่าคือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถ สร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร โดยได้กำหนดสมรรถนะออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะทางการบริหาร และสมรรถนะตามลักษณะงานที่ปฏิบัติ สมรรถนะหลักในราชการพลเรือนประกอบด้วย 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Achievement Motivation – ACH) 2. บริการที่ดี (Service Mind – SERV) 3. การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (Expertise – EXP) 4. การยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรม และจริยธรรม (Integrity – ING) 5. การทำงานเป็นทีม (Teamwork – TW)

การบริหารผลการปฏิบัติราชการสำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม

การบริหารผลการปฏิบัติราชการที่จัดทำขึ้นโดยสำนักพัฒนาระบบจำแนกตำแหน่งและค่าตอบแทนสำนักงาน ก.พ. (ข้าราชการพลเรือน) ได้กล่าวถึงการบริหารทรัพยากรบุคคลตามแนวทางของพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2551 โดยได้นำหลักสมรรถนะมาใช้ในการบริหารทรัพยากรบุคคล เพื่อเสริมสร้างให้มีการทำงานของราชการ ส่วนราชการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นนั้น สำนักงาน ก.พ. ได้กำหนดมาตรฐานและแนวทางกำหนดความรู้ความสามารถ ทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนสามัญ และสำนักคณะกรรมการข้าราชการศาลยุติธรรม สำนักงานยุติธรรม ก็ได้จัดทำคู่มือการบริหารผลการปฏิบัติราชการและเลื่อนเงินเดือนสำหรับข้าราชการยุติธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องมืออธิบายและช่วยให้ข้าราชการยุติธรรมที่เป็นผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจถึงความสำคัญของการประเมิน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมาย ผลการปฏิบัติราชการในระดับองค์กรตามแผนยุทธศาสตร์ศาลยุติธรรม โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการศาลยุติธรรมเป็น 3 ประเภท ดังนี้ 1. แบบประเมินผลปฏิบัติราชการสำหรับประเภทบริหารและประเภทอำนวยการ 2. แบบประเมินผลปฏิบัติราชการสำหรับประเภทวิชาการและประเภททั่วไป 3. แบบประเมินผลปฏิบัติราชการสำหรับประเภทวิชาการและประเภททั่วไปแต่ละแบบประเมินผลปฏิบัติราชการจะประกอบไปด้วย 1. แบบสรุปการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการศาลยุติธรรม 2. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของงาน 3. แบบข้อตกลงการปฏิบัติงานเพื่อประกอบการพิจารณา ประมวลผลสัมฤทธิ์ของงาน 4. แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติราชการ (สมรรถนะ) ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับแบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติราชการ (สมรรถนะ) ออกเป็น 2 ภารกิจ ดังนี้ 1. สมรรถนะหลัก ประกอบไปด้วย 1. การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2. จิตสำนึกในการให้บริการ 3. การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ 4. จริยธรรม 5. การทำงานเป็นทีม 2. สมรรถนะในงาน ประกอบไปด้วย 1. สภาวะผู้นำ 2. วิสัยทัศน์ 3. การวางกลยุทธ์ 4. ศักยภาพเพื่อนำการเปลี่ยนแปลง 5. การควบคุมตนเอง 6. การให้อำนาจผู้อื่น (สำนักงานศาลยุติธรรม. 2554 : 14-28)

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะ 5 ขั้นตอนประกอบด้วย 1.สมรรถนะในการมีความผูกพันกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 2.สมรรถนะในการประเมินสถานการณ์และอธิบายวิสัยทัศน์และการสั่งการ 3.สมรรถนะในการสร้างนโยบายและยุทธศาสตร์ 4.สมรรถนะในการจัดทำงบประมาณ และ 5.สมรรถนะในการประเมินผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตคอร์รัปชันของศาลยุติธรรม
2. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาองค์กรและสมรรถนะของบุคลากรที่เหมาะสมกับการพิจารณาคดีทุจริตคอร์รัปชันของศาลยุติธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศาลยุติธรรม หมายถึง ศาลยุติธรรมที่มีอำนาจพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ หมายความว่า คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

การคอร์รัปชัน หมายถึง การใช้อำนาจที่ได้มาโดยหน้าที่ในการหาประโยชน์ส่วนตัว การให้สินบนไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม โดยการเสนอให้ การสัญญา การให้คำมั่น การเรียกรับ หรือการรับซึ่งเงิน หรือทรัพย์สินและผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่เหมาะสม ทั้งจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชน รวมถึงการเอื้อประโยชน์ในทางธุรกิจให้กับตนเองหรือพวกพ้อง ในการปฏิบัติหน้าที่อันนำมาซึ่งผลประโยชน์ในทางมิชอบ เว้นแต่เป็นการกระทำในกรณีที่ถูกกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ ประกาศ ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่น หรือจารีตทางการค้าให้กระทำได้

การพัฒนาสมรรถนะ หมายถึง เป็นการแปลงสภาพในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานของการพัฒนาสมรรถนะในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมและปฏิบัติการเพื่อการก่อให้เกิดความยั่งยืน และยาวนานตั้งแต่เริ่มการปฏิบัติ จนกระทั่งถึงช่วงการปฏิบัติงานต่างๆ ที่นอกเหนืองานประจำ มันเป็นการเปลี่ยนแปลงชุดความคิดและทัศนคติที่มีต่อการทำงานในหน้าที่นั้นๆ การพัฒนาสมรรถนะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแปลงสภาพที่บุคคลแต่ละบุคคล ผู้นำ องค์กรต่างๆ ตลอดจนสังคมได้มีอำนาจในการตัดสินใจที่จะกระทำบางสิ่งบางอย่าง อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเพื่อการพัฒนามนุษยชาติ

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสำรวจความคิดเห็นประกอบการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบไปด้วยวิธีการศึกษา 2 วิธี คือ 1. การวิจัยเอกสาร 2. การวิจัยภาคสนาม ได้แก่ การสัมภาษณ์ (In-depth interviews) และการจัดกลุ่มสนทนา (Focus group) เพื่อสำรวจความคิดเห็นประกอบการวิเคราะห์จุดประสงค์การวิจัย

การจัดกลุ่มสนทนา (Focus group)

วัตถุประสงค์ของการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นกรอบแนวคิดที่ได้กำหนดไว้ในเบื้องต้น เป็นการศึกษาเพื่อหาความจริงในประเด็นปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานและการกำหนดตัวชี้วัดการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการปฏิบัติงาน ของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบโดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวนทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการจัดกลุ่มสนทนา โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการตามระเบียบวิธี ดังต่อไปนี้

1. การนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการจัดกิจกรรมการจัดกลุ่มสนทนา
2. หลังจากตกลงตามทีมนัดหมายแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปยังพื้นที่กลุ่มเป้าหมายก่อนอย่างน้อย 1 ชั่วโมง ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมของการจัดกลุ่มสนทนา
3. ดำเนินการจัดสัมภาษณ์กลุ่ม โดยที่คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินรายการของกิจกรรม

4. ขณะดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา มีการบันทึกการดำเนินกิจกรรมด้วยเครื่องบันทึกเสียง (Recorder) แล้วนำไปถอดความและอธิบายความหมายต่อไป

5. สรุปผลจากการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อใช้ในบทสรุปและรายงานผลการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

ปัญหาในการดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตคอร์รัปชันของศาลยุติธรรมที่พบจากการศึกษาวิจัย มีดังนี้

1. ปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบได้แก่

(1) เขตอำนาจศาล

ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตฯ มาตรา 3 บัญญัติให้คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมถึง ความผิดอื่นอันเนื่องมาจากการประพฤติมิชอบ และได้กำหนดนิยามไว้ว่า "ประพฤติมิชอบ หมายความว่า การกระทำที่ไม่ใช่ทุจริตต่อหน้าที่ แต่เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นปฏิบัติอย่างใดโดยอาศัยเหตุที่มีตำแหน่งหรือหน้าที่อันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง หรือมติของคณะรัฐมนตรี ที่มุ่งหมายจะควบคุมดูแล การรับ การเก็บรักษาหรือการใช้เงินหรือทรัพย์สินของแผ่นดิน และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาอาญาคดีทุจริตฯ บัญญัติให้ ผู้เสียหาย สามารถฟ้องคดีได้ แต่ในทางปฏิบัติ ประชาชนจำนวนมากต้องการฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในข้อหากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

(2) ความเห็นเกี่ยวกับวิธีพิจารณาความระบอบไต่สวน

2.1 ในการที่ศาลใช้ระบอบไต่สวนทำให้ใช้เวลานานในการแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม ดังนั้นผู้พิพากษาต้องมีความรู้ความเข้าใจระบบไต่สวนและการแสวงหาข้อเท็จจริง และจะต้องมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการตามคำสั่งศาล ซึ่งเจ้าหน้าที่จะต้องมีความรู้และมีประสบการณ์ในการทำงานสูงมาก สามารถกำหนดประเด็นของคดีและตรวจสอบพยานหลักฐานและสามารถค้นหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามที่ศาลมีคำสั่งได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว มิฉะนั้น เวลาที่ใช้ในการพิจารณาคดีก็จะเพิ่มมากขึ้น

2.2 ในกรณีกฎหมายกำหนดให้ศาลอนุญาตให้แก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องได้ จึงอาจมีความล่าช้าในการแก้ไขคำฟ้อง จึงจำเป็นต้องมีการกำหนดเวลาเพื่อให้คู่ความปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและไม่ทำให้คดีล่าช้า โดยอาจจัดทำเป็นระเบียบภายในของศาลก็ได้

(3) สืบเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ในวันฟ้องคดีต้องมีตัวจำเลยไปศาล มีปัญหาจำเลยหลบหนี เป็นเหตุให้ไม่สามารถฟ้องคดีต่อศาลได้เนื่องจากกระบวนการของป.ช. จะต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่อัยการพิจารณาของคณะกรรมการ ป.ช.เพื่อชี้มูลความผิดก่อน หากป.ช. ชี้มูลความผิด ซึ่งจะส่งให้พนักงานอัยการจัดทำสำนวนส่งฟ้องศาล ซึ่งกระบวนการดังกล่าวก็ให้เกิดความล่าช้าและใช้เวลาเกินความจำเป็น

(4) กรณีผู้เสียหายไปยื่นเรื่องต่อศาลเอง จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการไต่สวนของ ป.ท. เนื่องจากศาลได้ประทับฟ้องไว้แล้ว ในขณะที่เดียวกัน ป.ท.ก็จะถูกตัดอำนาจในทันที ในทางปฏิบัติแล้ว ควรจะได้มีการประสานงานกันเพื่อตรวจสอบ ว่ามีคดีซ้ำกันหรือไม่ ศาลจะได้ไม่ต้องประทับฟ้อง

2. ปัญหาเกี่ยวกับองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญของผู้พิพากษา และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคดีซึ่งผลกระทบต่อกรพิจารณาคดีของศาล

ผู้พิพากษาควรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งมีความซับซ้อนและเกิดขึ้นได้ในทุกภาคส่วนทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีความจำเป็นต้องสร้างจำเพาะเจาะจงหรือมีประสบการณ์ในเชิงการพิจารณาประเภทนี้ เพราะการพิจารณาคดีทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐ จะมีการหมกเม็ดพยานหลักฐานต่างๆ ส่งผลให้การรวบรวมพยานหลักฐานพิสูจน์ข้อเท็จจริงเพื่อทราบรายละเอียดความผิดหรือพิจารณาความบริสุทธิ์ทำ

ได้ยาก คือต้องทำบนความถูกต้องความชอบธรรมตามระเบียบกฎหมาย ถ้ามีเหตุให้เกิดความสงสัย ในพยานหลักฐาน ถึงแม้จะเป็นเรื่องเล็กน้อยก็จะทำให้ภาพรวมของคดีไม่สามารถไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางได้ ทำให้การต่อสู้กับกระบวนการยุติธรรมทำได้ยาก

3. ปัญหาเกี่ยวกับระบบการคัดเลือกผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน

3.1 การคัดเลือกบุคลากร

(1) ผู้พิพากษาการโยกย้ายผู้พิพากษาเข้าสู่ศาลอาญาคดีทุจริตยังคงใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับการโยกย้ายผู้พิพากษาในศาลทั่วไปคือ ยึดถือหลักอาวุโสและความสมัครใจ โดยไม่ได้นำคุณสมบัติเกี่ยวกับความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะมากำหนดเป็นคุณสมบัติในการเข้าสู่ตำแหน่ง

(2) ข้าราชการและลูกจ้าง การบรรจุแต่งตั้งและการโยกย้ายข้าราชการ เป็นไปตามระบบปกติ ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการคัดเลือกเป็นพิเศษให้เหมาะสมกับศาล อีกทั้งยังไม่มี การตรวจสอบสถานะและประเมินความเสี่ยงในการทุจริต ซึ่งอาจทำให้เกิดการไม่มั่นใจในความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ในการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลอื่นในทางมิชอบได้ด้วย

3.2 การพัฒนาบุคลากร มี 2 ประเด็น คือ

(1) ผู้พิพากษาต้องมีความรู้ความเข้าใจระบบไต่สวนและการแสวงหาข้อเท็จจริง ความรู้เกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันซึ่งมีความซับซ้อนของวิธีการ ความรู้เกี่ยวกับการต่อต้านคอร์รัปชันในระดับสากล ตลอดจนความรู้เฉพาะด้าน เช่น การเงิน การธนาคาร การจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดต่อประเทศซึ่งจะทำให้สามารถกำหนดโทษและความรับผิดชอบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมแก่พฤติการณ์

(2) เจ้าหน้าที่งานคดี ซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการกำหนดประเด็นของคดีและตรวจสอบพยานหลักฐาน ตามคำสั่งศาล จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบไต่สวนและมีประสบการณ์ในการทำงานสูง มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงต่อการรักษาความลับ

4. ปัญหาข้อขัดข้องในส่วนของงานสนับสนุน เช่น โครงสร้างองค์กร บุคลากรสถานที่ เทคโนโลยีงบประมาณ

สถานที่

การเร่งเปิดศาลตามนโยบายรัฐบาลทำให้มีปัญหาระงับสถานที่ที่ไม่เพียงพอเนื่องจากเป็นการปรับปรุงอาคารศาลเดิมหลายแห่ง ทำให้ไม่สะดวกและไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานเช่น การตรวจสอบพยานหลักฐานเมื่อไม่มีสถานที่ ห้องตรวจสอบพยานหลักฐานต่างๆ ประชาชนติดต่อราชการก็ไม่ค่อยสะดวก

อาคารศาลมีสภาพคับแคบไม่สามารถจัดสรรเนื้อที่ไว้ใช้สอยให้เพียงพอกับเรื่องงานที่ต้องปฏิบัติและจำนวนบุคลากร

ระบบงาน

ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลคดี การบริหารจัดการคดี และระบบงานสนับสนุนการพิจารณาพิพากษาคดีที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถติดตามเร่งรัดการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถแก้ไขปัญหาความล่าช้าของคดี

โครงสร้างบริหารงานธุรการไม่มีการจัดกลุ่มงานคลัง และกลุ่มงานใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาทให้กับหน่วยงาน จึงขาดหัวหน้ากลุ่มงานระดับชำนาญงาน เข้ามาดูแลตรวจสอบและกลั่นกรองงาน และบุคลากรยังขาดความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับระเบียบ และขั้นตอนการปฏิบัติงานคดีในระบบไต่สวน

บุคลากรไม่เพียงพอต่อภาระงานที่ต้องปฏิบัติ

บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ปัญหางบประมาณ

เป็นหน่วยงานเปิดใหม่ มิได้มีการขอจัดสรรงบประมาณสำหรับพัฒนาบุคลากร

การจัดสรรงบประมาณมีข้อจำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการในการบริหารจัดการ

ปัญหาเทคโนโลยี

การปรับเปลี่ยนเทคโนโลยีใหม่ๆ (Application) ยังไม่สามารถบูรณาการข้อมูลจากระบบเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน

ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน

นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ อีก ได้แก่

ความโปร่งใสในการพิจารณาคดี

ในการเผยแพร่คำพิพากษาของศาล เพื่อให้ประชาชนรู้ถึงข้อเท็จจริงของคดีทุจริตคอร์รัปชันที่ส่งผลเสียหายต่อประโยชน์สาธารณะและประเทศชาติ และตระหนักถึงบทลงโทษผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการป้องปรามการทุจริต และทำให้มาตรฐานกระบวนการยุติธรรมในคดีทุจริตคอร์รัปชันเป็นที่ยอมรับในระดับสากลด้วย แต่พึงระมัดระวังเรื่องการกระทบสิทธิมนุษยชนของคุณค่า แต่เพื่อให้สังคมได้รับรู้คนทำผิดได้รับการพิพากษา และเพื่อเป็นบรรทัดฐานในสังคมว่า ผู้กระทำความผิดอยู่ในสังคมไม่ได้

ปัญหาในการประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ควรมีระบบการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขปัญหาความล่าช้าของงานธุรการ เช่น การส่งเอกสารเพิ่มเติม

เจ้าพนักงานคดีไม่มีความรู้ในกฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้เกิดปัญหาในการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีเรียกพยานหลักฐานเพิ่มเติม

ปัญหาเกี่ยวกับความเป็นเอกภาพของคำพิพากษาและกระบวนการพิจารณาของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ

ซึ่งอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับเอกภาพของคำพิพากษาที่อาจมีมาตรฐานแตกต่างกันทั้งที่ข้อเท็จจริงในคดีไม่ต่างกัน

ปัญหาการขาดความเชื่อมั่นและความคาดหวังของประชาชนว่าศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะแก้ไขปัญหาการทุจริตของประเทศ

คดีทุจริตคอร์รัปชันเป็นคดีที่แตกต่างจากคดีอาญาทั่วไป เนื่องจากมีการทุจริตคอร์รัปชันทำให้เกิดความเสียหายต่อประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศ การจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้นเป็นศาลพิเศษมีเขตอำนาจเฉพาะและมีวิธีพิจารณาคดีโดยเฉพาะจึงมีความเหมาะสม เพื่อให้การพิจารณาคดีรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ มีความเชี่ยวชาญ และทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการปราบปรามการทุจริตแก่ประชาชน และสังคม เพราะสังคมมีความคาดหวังสูงว่าศาลซึ่งเป็นองค์กรสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรมจะมีการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และคำพิพากษาของศาลที่ลงโทษผู้กระทำความผิดและสามารถบังคับได้อย่างจริงจังจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะแก้ปัญหายั่งยืนและป้องปรามการทุจริตคอร์รัปชันไม่ให้เกิดขึ้นหรือเพิ่มมากขึ้นได้ และเนื่องจากคดีทุจริตคอร์รัปชันที่เข้าสู่การไต่สวนมูลฟ้องของ ป.ป.ช มีจำนวนมาก ศาลควรปรับตัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินกระบวนการพิจารณา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเป็นศาลที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของประเทศไทย ดังนั้น ผู้บริหารของศาลยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบและบุคลากรให้มีศักยภาพในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยการกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผนยุทธศาสตร์ของศาลยุติธรรม เพื่อให้มีการขับเคลื่อนในการพัฒนาอย่างจริงจัง

2. ศาลยุติธรรมควรให้ความสำคัญกับการสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงานและสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในสมรรถนะหลักคือการพิจารณาพิพากษาคดีทุจริต และภารกิจสนับสนุนในส่วนของการบริหาร งานวิชาการ และงานธุรการโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นมาตรฐานหลักอาจนำมาตรฐานของต่างประเทศ เช่น Court Excellence หรือ World Justice Project หรือ EU ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลมาประยุกต์เพื่อให้ศาลได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน

3. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบควรมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมทั้งภายในและภายนอกประเทศ เพื่อให้เกิดการประสานงานและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งมีความซับซ้อนและมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ศาลต้องปรับทัศนคติจากการเป็นระบบปิดไปสู่ระบบของการสร้างเครือข่ายเพื่อไม่ให้เกิดข้อขัดข้องหรือการชะงักงันในระบบของการปราบปรามการทุจริตทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ

4. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบควรมีบทบาทในการพัฒนาองค์กรและบุคลากรโดยการจัดทำแผนพัฒนาหน่วยงานเพื่อให้มีการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้พิพากษาและเจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงระบบงานโดยการนำระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการจัดทำฐานข้อมูลคดีทุจริตคอร์รัปชันเพื่อให้มีการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภายนอกได้อย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะด้านกฎหมายและวิชาการ

1. ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบควรเป็นหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายที่ทำให้เกิดปัญหาในการปฏิบัติงาน ทำให้การพิจารณาตัดสินล่าช้า เช่น การแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ให้มีการแยกฐานความผิดเกี่ยวกับทุจริตออกและกำหนดโทษให้เหมาะสม หรือการจำกัดให้เฉพาะคดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทุจริตเท่านั้นเข้าสู่การพิจารณาของศาลอาญาคดีทุจริต ส่วนคดีประพฤติมิชอบก็จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาที่มีอยู่ทั่วประเทศ ซึ่งจะเป็นการลด Case load ของศาลอาญาคดีทุจริตได้อีกทางหนึ่ง

2. ตามโครงสร้างปัจจุบันมีศาลอาญาคดีทุจริต รวม 10 ศาล คือศาลอาญาคดีทุจริตกลางและศาลอาญาคดีทุจริตภาค 1- 9 ซึ่งมีที่ตั้งในภูมิภาค จึงมีความจำเป็นต้องสร้าง มาตรฐานของคำพิพากษาที่ไม่มีควมลักลั่นกัน นอกจากนั้นยังจำเป็นต้องมี Best practice คู่มือการปฏิบัติงาน ระบบงานต่าง ๆ เช่น การจัดการคดี ที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

จากสรุปผลการศึกษา ผู้ศึกษาเห็นว่า ประเด็นที่ควรศึกษาต่อไปมีดังนี้

1. ควรศึกษารูปแบบ เขตอำนาจ และวิธีพิจารณาคดีที่เหมาะสมกับคดีทุจริตคอร์รัปชันทั้งระบบให้สอดคล้องกันทุกชั้นศาล เพื่อลดระยะเวลาที่ศาลใช้ในการพิจารณาคดี

2. ควรศึกษาระบบพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งสามารถช่วยให้ข้อมูลเชิงลึกแก่ผู้พิพากษาเพื่อใช้ประกอบการชั่งน้ำหนักพยานในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

3. ควรศึกษาระบบสนับสนุนการพิจารณาคดีของผู้พิพากษาในการไต่สวนคดีทุจริต

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

สำนักงานศาลยุติธรรม. (2554). **คู่มือการบริหารผลการปฏิบัติราชการและการเลื่อนเงินเดือนสำหรับข้าราชการศาลยุติธรรม**. สำนักงานศาลยุติธรรม

สำนักพัฒนาระบบงานตำแหน่งและค่าตอบแทน สำนักงาน ก.พ.(2552). **คู่มือสมรรถนะหลัก : คำอธิบายและตัวอย่างพฤติกรรมบ่งชี้**. สำนักงาน ก.พ.

www.U4.no

www.transparency.org

ภาษาต่างประเทศ

Matthew C. Stephenson Professor of Law, HarvardSofie A. Schütte. (2016). **Specialised anti-corruption courts: A comparative mapping**. Anti-Corruption Resource Centre.

Pope J.(2000). **The TI source book**.(2nd ed.).Berlin: Transparency International.

The World Bank.(2010)**A qualitative content analysis of anti-corruption strategies 1997 – 2006**.Vårterminen :KriminologiskainstitutionenStockholmsUniversitet.

UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME (UNCAC). (2004). **UNITED NATIONS CONVENTION AGAINST CORRUPTION**. New York :UNITED NATIONS